

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, z późn. zm.), zwanej dalej ustawą, dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych na okres 10 lat; pierwszy projekt sporządza się w terminie 6 lat od dnia zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską jako obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty lub od dnia wyznaczenia obszaru specjalnej ochrony ptaków.

Regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia, w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
 - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk,
 - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
 - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru (art. 28 ust.10 ustawy).

Tryb sporządzania projektu planu zadań ochronnych i zakres prac na potrzeby sporządzania projektu planu zadań ochronnych określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186).

Sporządzający projekt planu zadań ochronnych umożliwia zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu (art. 28 ust. 3 ustawy) oraz zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, w postępowaniu, którego przedmiotem jest sporządzenie projektu (art. 28 ust. 3 i ust. 4 ustawy).

Projekty planów zadań ochronnych zamieszcza się także w publicznie dostępnych wykazach (art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a) ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko - Dz. U. Nr.199, poz.1227, z późn. zm.).

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 wymaga uzgodnienia z dyrektorem regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych, jeżeli obszar Natura 2000 obejmuje obszar zarządzany przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Uzgodnienie to dotyczy obszaru zarządzanego przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe

w zakresie zadań ochronnych, za których wykonywanie odpowiadać będą jednostki Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe (art. 28. ust. ust. 5 i 6 oraz ust. 7 ustawy).

Projekt planu wymaga także uzgodnienia z wojewodą (art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Dz. U. Nr 31, poz. 206) oraz zaopiniowania przez regionalną radę ochrony przyrody (art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy),

Obszar Natura 2000 „Góry Opawskie” PLH160007 został wyznaczony w związku z wypełnieniem zobowiązań Polski wynikających z Dyrektywy Rady w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory i uznany za obszar o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) w 2008 r. (Decyzja nr 2011/64/EU Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny. Nr aktu notyfikacyjnego C (2010/9669) -Dz. U. UE. L 33, poz. 146).

W toku prac nad planem zadań ochronnych zweryfikowano informacje o obszarze Natura 2000 oraz zidentyfikowano następujące przedmioty ochrony:

3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników *Rununculion fluitantis*,
6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,

8220 Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z *Androsacion vandellii*,

9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),

9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (*Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani*),

9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy (*Betulo-Quercetum*) – kwaśne dąbrowy,

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe),

1059 Modraszek telejus *Maculinea telejus*,

1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar*,

1061 Modraszek nausitous *Maculinea nausithous*,

1096 Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*,

1193 Kumak górski *Bombina variegata*,

1303 Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros*,

1324 Nocek duży *Myotis myotis*.

W ramach prac nad projektem planu dokonano oceny stanu poszczególnych siedlisk oraz zidentyfikowano zagrożenia, istniejące i potencjalne, dla poszczególnych przedmiotów ochrony. Dla siedlisk nieleśnych głównym czynnikiem powodującym zagrożenie zmniejszenia się powierzchni siedliska oraz zmiany składu gatunkowego jest porzucenie tradycyjnych metod gospodarki rolnej – koszenia. W odniesieniu do siedlisk leśnych najistotniejszym zagrożeniem jest juwenalizacja i zubożenie struktury siedlisk oraz powiązana z tym możliwość ekspansji neofitów, szczególnie na skutek przewidywanej intensyfikacji cięć rębnych w starszych drzewostanach. W odniesieniu do większości zwierząt najistotniejsze czynniki to zmiany w sposobie użytkowaniu gruntów oraz różne, specyficzne dla gatunków, oddziaływania związane z szeroko pojętą urbanizacją.

Przed przystąpieniem do określania działań ochronnych zidentyfikowano ich cele. W przypadku, gdy nie zachodziła wątpliwość odnośnie właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub gatunku, jako cel przyjęto utrzymanie tego stanu. W przypadku, gdy stan ochrony określono jako niezadawalający lub zły, za cel przyjęto osiągnięcie jego właściwego stanu. W przypadku siedlisk nieleśnych i gatunków będzie możliwe osiągnięcie tego celu w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych. W przypadku siedlisk leśnych, z uwagi na powolne tempo zmian w ekosystemach, jako cel w 10 - letnim okresie obowiązywania planu zadań ochronnych określono dążenie do stanu właściwego.

W niniejszym zarządzeniu, ze względu na brak dostatecznych dowodów naukowych, których zebranie nie było możliwe w ramach prac nad projektem planu, nie określono celów działań ochronnych dla dwóch siedlisk (3260 i 7230) oraz dwóch gatunków (1060 oraz 1096). Określenie ich statusu w obszarze Natura 2000 wymaga dalszych badań. Dla rozstrzygnięcia charakteru ich występowania należy wykonać ekspertyzy specjalistyczne. Do czasu przeprowadzenia badań rozstrzygających ww. kwestie nie będzie możliwe określenie ich stanu ochrony, zagrożeń a tym samym - celów ochrony.

Dla przedmiotów ochrony określono działania ochronne. W przypadku siedlisk nieleśnych oraz gatunków określono niezbędne zabiegi ochrony czynnej. Siedliska leśne nie wymagają takich działań. W stosunku do nich określono jedynie działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania. W przypadku siedlisk 3260 i 7230 oraz gatunków 1060 i 1096 zaplanowano działania związane z uzupełnieniem stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony. Działania ochronnych nie zaplanowano w odniesieniu do siedlisk i gatunku ocenionych w SDF jako „D”, nie objętych niniejszym dokumentem.

W zarządzeniu uwzględniono także działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych. Oparto je na metodyce opracowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska na potrzeby *Państwowego Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych*, a w przypadku braku opracowania ww. metodyki, zaproponowano zbliżoną, z wykorzystaniem wskaźników stanu ochrony przygotowanych dla siedlisk o podobnej charakterystyce ekologicznej, która będzie wykorzystywana do czasu opracowania ogólnokrajowych wytycznych przez GIOŚ. Monitoring realizacji celów działań ochronnych oparty będzie na wynikach monitoringu stanu ochrony poszczególnych przedmiotów ochrony.

Zidentyfikowane dwa nowe, nie ujęte w SDF obszaru Natura 2000 przedmioty ochrony, tj. siedlisko o kodzie: 9410 górskie bory świerkowe *Piceion abietis* oraz gatunek o kodzie 1381 widłoząb zielony *Dicranum viride*, które będą uwzględnione w procedurze zmiany dotychczasowych zapisów w SDF w tym zakresie.

Na podstawie analizy dokumentów planistycznych gmin nie zidentyfikowano konfliktów zamierzeń inwestycyjnych negatywnie wpływających na stan przedmiotów ochrony, w związku z tym nie sformułowano zaleceń dotyczących ich zmiany. W zakresie wpływu na siedliska i gatunki podlegające ochronie dokonano również analizy Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Prudnik na lata 2008-2017 oraz uproszczonego planu urządzenia lasu Miasta Głuchołazy i sformułowano propozycje modyfikacji części zaplanowanych działań oraz zalecenia do nowo tworzonych dokumentów dotyczących gospodarki leśnej w obszarze Natura 2000.

Uwzględniając konieczność przeprowadzenia dodatkowych, szczegółowych inwentaryzacji i badań przedmiotów ochrony, dla części obszaru Natura 2000, tj. w granicach administracyjnych gminy Głuchołazy, zaproponowano przygotowanie planu ochrony.

Granice Obszaru Natura 2000 „Góry Opawskie” PLH 160007 przedstawiono na załączniku mapowym oraz opisano w oparciu o punkty węzłowe, dla których podano długość i szerokość geograficzną w układzie PUWG 1992.

W związku z występowaniem szeregu istotnych stanowisk przedmiotów ochrony (kumak górski, nietoperze) poza granicami obszaru Natura 2000 zaproponowano modyfikację dotychczasowych granic, w odrębnym postępowaniu.

Zakres i rodzaj działań ochronnych stanowiących element niniejszego zarządzenia został przedstawiony, do dyskusji, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach oraz Nadleśniczemu PGL LP Nadleśnictwo Prudnik na spotkaniu w dniu 15 września 2011 r.

Z kolei pismem nr WPN.6320.2.2011.AM z dnia 13 października 2011 r. projekt niniejszego zarządzenia został przedłożony Dyrektorowi Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Katowicach (Dyrektor RDLP w Katowicach) do uzgodnienia. Postanowieniem nr ZO-732-N-2000-40/11 z dnia 3.11.2011 r. Dyrektor RDLP w Katowicach nie uzgodnił projektu niniejszego planu. Na postanowienie to Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu (RDOŚ w Opolu) wniósł zażalenie do Ministra Środowiska pismem z dnia 10 listopada 2011 r. nr WPN.6320.2.2011.AK. Minister Środowiska decyzją z 30.12.2011

r. nr DL-Ipn-611-107/57774/11/GO uchylił postanowienie nr ZO-732-N-2000-40/11 Dyrektora RDLP w Katowicach w całości i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji.

W wyniku wspólnych ustaleń pomiędzy RDOŚ w Opolu a Dyrektorem RDLP w Katowicach oraz Nadleśniczym PGL LP Nadleśnictwo Prudnik na spotkaniu w dniu 21.11.2011 r. oraz w dniu 17.02.2012 r. dokonano zmian zapisów dotyczących niektórych zadań ochronnych. Zmiany te były podyktowane koniecznością dostosowania sposobów wykonywania działań ochronnych do uwarunkowań technicznych, lokalnych i organizacyjnych związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej oraz uwzględnienia przygotowanych przez GIOŚ parametrów stanu ochrony siedlisk. Ostatecznie projekt niniejszego zarządzenia został uzgodniony z Dyrektorem RDLP w Katowicach postanowieniem nr ZO-732-N-2000-2/12 z dnia 20.02.2012 r.

Niniejsze zarządzenie było także przedmiotem obrad Regionalnej Rady Ochrony Przyrody w Opolu, która zaopiniowała ten akt prawa miejscowego.

Ponadto projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Opolskiego pismem nr IN.III.710.4.2012.JJ z dnia 7 maja 2012 r.

W ramach opracowywania projektu planu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu zapewnił możliwość udziału wszystkim zainteresowanym w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu – do prac nad planem. Do prac nad określeniem działań ochronnych (w zespole roboczym, zwanym Zespołem Lokalnej Współpracy) zostali zaproszeni przedstawiciele: gmin, starostw, PGL LP Nadleśnictwa Prudnik, rolników, administracji publicznej, a także naukowcy i przedstawiciele ekologicznych organizacji pozarządowych. Podczas zorganizowanych trzech spotkań członkowie Zespołu Lokalnej Współpracy omówili i wypracowali zakres działań niezbędnych do wykonania w granicach obszaru. Wyniki poszczególnych etapów prac, w formie szablonu dokumentacji projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 „Góry Opawskie” PLH 160007 umieszczono na ogólnodostępnej witrynie internetowej Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu. Projekt ujęto również w publicznie dostępnym wykazie danych prowadzonym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu.

Zapewniając możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w procesie przygotowania niniejszego planu, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu poinformował o przystąpieniu do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych i o jego przedmiocie, możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy, w tym projektem niniejszego zarządzenia oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu, a także o miejscu, sposobie i terminie wnoszenia uwag i wniosków do powyższego projektu oraz o organie właściwym do ich rozpatrzenia (zawiadomienie i obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 13.10.2011 r.). Zawiadomienie ogłoszono w sposób zwyczajowo przyjęty w siedzibie organu właściwego w sprawie (wywieszono na tablicy ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Opolu w dniach 13.10.2011 r. – 08.11.2011 r.), umieszczono na stronie BIP RDOŚ w Opolu w dniach 13.10.2011 r. – 08.12.2011 r., opublikowano w formie obwieszczenia w prasie o zasięgu regionalnym, tj. w Gazecie Wyborczej w dodatku regionalnym z dnia 13.10.2011 r., na stronie 4.

W trakcie opisanych powyżej konsultacji społecznych złożone zostały wnioski dotyczące:

1. objęcia projektem planu zadań ochronnych wyłącznie obszaru Natura 2000 „Góry Opawskie” w granicach, które zostały zaopiniowane przez Radę Gminy Głuchołazy (Uchwała nr XXXIV/283/09 z dnia 9 czerwca 2009 r.) i zachowania granic obszaru Natura 2000 „Góry Opawskie”,
2. utrzymania zgodności zapisów planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 z projektem planu ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”,
3. ujęcia w opracowaniu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Góry Opawskie” ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy przyjętego uchwałą NR X/109/11 Rady Miejskiej w

Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy oraz ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wydanych decyzji o warunkach zabudowy na terenie gminy Głuchołazy. Doprecyzowując swoje żądanie Burmistrz Głuchołaz wyjaśnił, że żąda wyłączenia z ustaleń projektu planu obszarów objętych ustaleniami studium i decyzji o warunkach zabudowy, przeznaczających grunty na zabudowę pensjonatową, mieszkaniową jednorodzinną, zabudowę zagrodową, drogi, parkingi i zieleń izolacyjną.

Wnioski wymienione w punktach 1 i 2 nie zostały uwzględnione z wymienionych poniżej względów.

1. Projekt planu zadań ochronnych sporządza się dla istniejącego lub proponowanego obszaru Natura 2000. Obszar Natura 2000 „Góry Opawskie” został zatwierdzony przez Komisję Europejską jako Obszar o Znaczeniu dla Wspólnoty na mocy decyzji nr 2011/64/EU Komisji Europejskiej z dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny. Nr aktu notyfikacyjnego C (2010/9669) - Dz. U. UE. L 33, poz. 146), a jego granice odzwierciedlono w Standardowym Formularzu Danych i zamieszczono na witrynie internetowej Ministerstwa Środowiska (www.mos.gov.pl). Tym samym projektem planu objęto obszar, w granicach przyjętych przez Komisję. Jednocześnie wskazać wypada, że plan zadań ochronnych nie sankcjonuje zmiany granic; daje jedynie wskazania do dalszego procedowania w tym zakresie, w odrębnym postępowaniu.
2. W trakcie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 plan ochrony Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie” nie był aktem obowiązującym. Dlatego nie było możliwe zastosowanie art. 28 ust. 11 pkt 2 ustawy, a tym samym uwzględnienie jego regulacji jako elementu niniejszego planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000. Niezależnie od powyższego wskazać wypada, że niektóre z zapisów projektu planu zadań ochronnych dla tego obszaru są zbieżne z propozycjami określonymi w projekcie planu ochrony parku krajobrazowego „Góry Opawskie”.

Wniosek wymieniony w punkcie 3 został uwzględniony w sposób opisany poniżej: Wykonawca projektu planu zadań ochronnych, kierując się obowiązującymi w tym zakresie przepisami, po przeanalizowaniu dokumentów planistycznych gminy Głuchołazy, w tym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy przyjętego uchwałą NR X/109/11 Rady Miejskiej w Głuchołazach z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głuchołazy oraz ustaleń obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, określił sposoby zagospodarowania wynikające z treści ww. dokumentów planistycznych oraz wskazał odpowiednio kierunki działań ochronnych przewidzianych na tych terenach w projekcie planu zadań ochronnych, przy czym uznał, że nie ma żadnych istotnych kolizji pomiędzy zapisami projektu planu a ustaleniami ww. dokumentów planistycznych, co odnotował w dokumentacji projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Zabudowa i zalesienia obszarów zidentyfikowanych na tym etapie prac jako siedliska przyrodnicze oraz siedliska gatunków, dla których wyznaczono ww. obszar Natura 2000 zostało zdefiniowane jako zagrożenie potencjalne, stąd w przedmiotowym zarządzeniu nie wskazano potrzeby zmian do istniejących dokumentów planistycznych. Wobec zgłaszanych wniosków wymienionych w pkt 3, dostrzegając potrzebę szczegółowego rozpoznania terenu pod kątem, m.in. występowania siedlisk kumaka górskiego oraz siedliska przyrodniczego 5610 w powiązaniu z planowanym sposobem ich użytkowania, niniejsze zarządzenie przewiduje przeprowadzenie dodatkowych ekspertyz oraz ocen i ustanowienie planu ochrony dla części tego obszaru Natura 2000 położonego w granicach gminy Głuchołazy, w ciągu 4 lat od daty wejścia w życie niniejszego aktu. Poprzedzająca plan procedura przygotowawcza zakłada ponowną analizę, w tym analizę przestrzenną, a także weryfikację celów ochrony przyjętych w niniejszym zarządzeniu, zakresu i rodzaju działań ochronnych niezbędnych dla zachowania przedmiotów ochrony oraz ustaleń do planów miejscowych i studium gminy.

Realizacja działań ochronnych zawartych w niniejszym akcie prawnym będzie finansowana, m.in. ze środków budżetu państwa w tym w części, której dysponentem jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu. Nie wyklucza się możliwości wykorzystania innych źródeł finansowania.

Szacuje się, że koszt realizacji działań ochronnych zawartych w niniejszym planie w okresie 10 lat wyniesie łącznie około 1.000 tys. zł.